

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovo:
„Koroški Slovenec“,
Wien V., Margaretenplatz 7
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Zinkovský Josip, Wien
V., Margaretenplatz 7.

Lisi

za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo

Stane četrtletno: K 8000.—

Za Jugoslavijo

četrtletno: 25 Din.

Posamezna številka 800 kron

Leto III.

Dunaj, 12. decembra 1923.

Št. 50.

Koroški Hitlerji.*

Kmalu se bodo začela pogajanja med Avstrijo in Jugoslavijo, da se sklene medsebojna trgovska pogodba. Tudi naš kancler Seipel je že večkrat naglašal, da si želi prijateljskih odnosov do vseh sosednih držav. In tako je tudi prav. Na gospodarskem polju se bodo narodi najprej našli, kajti drug potrebuje drugega ker želodec je mednaroden. Zato pa je treba tudi medsebojnega spoštovanja in obzirnosti, da se narodnostni prepričani omilijo in omogoči skupno delovanje, kjer je to potrebno.

Tudi novi deželni glavar Šumy, bivši predsednik Heimatdiensta, je poudarjal v svojem nastopnem govoru dne 6. decembra v deželnem zboru potrebo vzajemnosti med obema narodoma na Koroškem sledeče: „Narodni boj v deželi naj se od poklicanih mest in oseb najbolj ko mogoče omeji in omili, kajti samo na podlagi sporazuma med obema narodoma je mogoč skupen napredek.“ Vsekakor lepe besede! Toda kdor pozna naše koroške razmere, mu je prišlo nehote na misel: „Die Botschaft hör ich wohl, allein mir fehlt der Glaube“. In res! Še ni minulo mesec dni od tega, že imamo priliko se prepričati, kako upravičena je bila naša nezaupljivost in kako se hoče delovati „od poklicanih mest“ za sporazum v deželi. O tem nam najbolje priča najnovejša okrožnica, ki jo je izdal „Kärntner Heimatdienst“ dne 21. novembra t. l. pod št. 4736 in katere najvažnejše odstavke hočemo v naslednjem priobčiti.

Imenovana okrožnica se glasi: „Vsem zapunikom! V jezikovno mešanem ozemlju so še sledeče župnije s samo slovenskim jezikom uradno zaznamovane: Otok, Hodiše, Škofiče, Kazaze, Šmihel pri Pliberku, Suha, Rinkole, Žvabek, Dobrla vas, Apače, Obirsko, Št. Lipš, Galicija, Globasnica, Škocijan, Mohliče, Žitara vas, Štebenj, Kamen v Podjuni, Št. Vid v Podjuni, Kapla na Dravi, Zavrh, Glinje, Golšovo, Št. Janž v Rožu, Kotmara vas, Podljubelj, Ljubelj, Bilčovs, Šmarjeta v Rožu, Sveče, Bajtiše, Slovenji Plajberk, Sele, Brdo, Ziljska Bistrica, Borlje, Gorjani, Melviče, Št. Stefan na Zili, Blače, Loga ves, Št. Ilj, Št. Jakob v Rožu, Lipa, Podgorje, Drava, Pečnica, Rožek, Št. Juri na Strmcu, Št. Lipš, Podkarnos, Medgorje, Št. Peter, Pokrče, Radiše, Št. Tomaž, Brnca, Loče, Št. Lenart, Marija na Zili, Štebenj, Djekše, Št. Juri, Gorenče, Vovbre, Krčanje, Šmarjeta, Št. Peter na Vašinjah, Ruda, Št. Stefan pri Trušinji, Klošter.

Navedli smo vsa imena, da spoznajo merodajni činitelji bodoče vojno ozemlje. Kaj to-raj naj se zgodi v teh krajih? Poslušajmo dalje, kaj pravi okrožnica: „Iz razumljivih vzrokov, o katerih natančneje ne moremo razpravljati, si moramo najnujnejše prizadevati, te župnije spremeniti v jezikovno mešane (slovensko-nemške). Privoliti v to,

* Adolf Hitler, rodem Avstrijec, je vodja bavarskih nacionalnih socializmov, imenovanih tudi „Hakenkreuzlerji“. S pomočjo Ludendorffa in pod njegovim vodstvom stoječi „Kampferbände“, bi se morala izvršiti začetkom m. m. v Bavarski „nacionalna revolucija“, katere namen je bil, vreči sedanjo nemško vlado in vzpostaviti Hohenzollerce. Načrt se je ponesrečil. To stremljenje obstaja še naprej in ima tudi v Avstriji mnogo privrženecov, zlasti pa na Koroškem. Ludendorffovo „inspekcijsko potovanje“ letošnje v igred po Koroški priča dovolj jasno o tem medsebojnem duševnem sorodstvu.

oziroma izdati potrebne odredbe more samo knezoškofijski ordinarijat. Sprožiti to reč oziroma prositi mora pa dotična občina. Zato je treba v vseh občinah, kjer je upanje na uspeh, kakor mogoče hitro izvesti sledeče: Sklep občinskega sveta, v katerem se knezoškofijski ordinarijat prosi, da odredi za vsako drugo nedeljo nemško pridigo in proglasi dotično župnijo ne več za slovensko, ampak za jezikovno mešano.

Pri utemeljitvi se sklicujte na izid zadnjega ljudskega štetja. (Tu se prav jasno vidi, kako dobro znajo izrabljati naši narodni nasprotniki goljujivo ljudsko štetje tudi nasproti cerkveni oblasti! Op. ured.)

Če hoče storiti katera občina še več, se priporoča pobiranje podpisov.“

Podpis: Kaibitsch, m. p.

To je torej vojni načrt, da so poučeni vsi, če se v kratkem začne nova od Heimatdiensta organizirana hujskarija in se bo zopet enkrat delala „ljudska volja“ na Koroškem.

To je prvo, kar na podlagi te okrožnice konstatiramo.

Drugič informiramo o tem knezoškofijski ordinarijat, kje da sedi „ljudska duša“ in „ljudska volja“, na katero se vedno sklicujejo. Kajti mi upamo, da ordinarijat o tej okrožnici Heimatdiensta ni vedel prej, preden je izšla.

Tretjič odklanjamo brezpogojno vsako skrb in vmešavanje teh „pobožnih“ Hitlerjevih kristijanov. „Kärntner Tagblatt“ je sam šele pred nedavnim razkrivil v prav dobrem članku „krščanstvo“ Hitlerjevih organizacij. Imenoval je sicer samo nacionalne socialiste, toda vsakdo ve, da celovski „Helmenschutz“ in „Heimatdienst“ nista nič drugzega, kakor podružnici Monakovega in Berlina.

Zato pošiljamo v svet glasen protest proti diktaturi od nas nepriznane vlade koroškega

Heimatdiensta, ki hoče v popolnem nasprotju z zagotovilom deželnega glavarja o spravi med obema narodoma na Koroškem in v posmeh mirovni pogodbi o varstvu narodnih manjšin zadati Koroškim Slovencem zadnji vdarec: Izpodriniti slovenski jezik iz naših cerkva in po malem pregnati našo slovensko duhovščino. To je klic na smrt obsojenih!

Odgovor na „Pismo za vse!“

„Koroški Slovenec“ je dne 21. nov. objavil pismo rodoljuba. Nato pismo treba nekaj odgovora. Človek vidi vsako stvar le od ene strani, drugi jo vidi od druge. Prav imata oba, samo da ima vsaki prav le v nekem oziru, v drugem ne. Treba je sestaviti oboje in bo najboljšje.

1. Tajništvo: Med razlogi našega slabotnega političnega nastopanja se stavi na prvo mesto, da je tajništvo političnega društva premalo zmogljivo. Naj se nastavi jurist, dober organizator in govornik.

Temu se lahko pritrdi in sicer v tem smislu, da pravega tajništva mi v istini niti nimamo. Nikakor se ne more očitati, da bi bilo nezmožno. Nezadostno je! Pomislimo, da je naš izvoljeni tajnik prisiljen stanovati daleč od Celovca, kamor prihaja v tednu za par ur. Kako more voditi društvene posle če ni v stalnem stiku s pisarno in drugimi vodilnimi močmi? E dini izvrstni pisarniški moči, ki jo imamo, natvezati vse tajniške posle in vrh tega še morebiti vso odgovornost, je pa naravnost nečloveško. Treba je „tajništva“, v malem obsezu tega kar imajo druge stranke, v prvi vrsti socialni demokratje, potem pa tudi nemške stranke in krščanski socialci. Vse te stranke so si ustvarile v zadnjih letih svoja tajništva,

PODLISTEK

Tinej Šišmiš.

V šolo smo hodili v lepem kraju Podjunske doline. Tam, kjer sanjajo mala jezera in se svetijo po „rutah“ kot škatljice bele kmetije in kjer gleda ob cesti kamenita turška glava na cvilečega in bežečega „fikeja“ (vlak, ki vozi v Železno Kaplo).

Veselo je bilo v naši šoli. Bili smo pa tudi „biksarji“. Veselili smo se, če nam je g. učitelj pravil o škratih in žark-ženah, ki stanujejo v Obirju. Saj vsi veste, da so žark-žene samo na Koroškem. Bele deklice so, ki se prikazujejo ob rojstvu fantov ter povejo ob dvanajstih ponoči, kaj bo iz otroka. Glas imajo tanek kot senice in obleko belo kot sneg. Smejijo se tako, kot bi igral na orglice. Pridejo in izginejo kot duhovi. Stanujejo pa nad Vilštanjskim slapom pri Galiciji. Kdo bi se ne čudil tem ženam. Vidijo jih zdaj tu, zdaj tam. To smo mi posebno radi poslušali.

Če nam je bil v šoli dolg čas, nas je znal razveseliti Tinej Šišmiš. To vam je bil kample! Velik, močen tako, da se ni bal nobenega. Imel je debelo glavo in velika ušesa. Teško se je učil. Prosil me je, da mu napravim nalogo. Rad sem mu ustregel. Prinesel mi je za vsako nalogo en krajcar in eno ovšovo „prdelco“. Potem sem pa piskal doma tako, da so ušli vsi „grili“ iz kuhinje. Tinej pa je bil vesel moje

naloge, a jaz njegove prdelce še bolj. G. učitelj ga ni klical Šišmiš. To pomeni mračnik in vsakoraj smo se morali smejeti temu čudnemu imenu. Pravil mu je samo Tinej. Ta deček je povedal večkrat kaj zelo smešnega.

Nekoč so prišli g. prošt v šolo. Mi smo imeli starega a spoštovanega g. župnika. G. prošt so hoteli slišati, kaj znamo iz katekizma in zgodbic. G. župnik so nas začeli izpraševati o sv. krstu. Šlo je prav dobro. Potem smo govorili o Jezusovem življenju in prišli do krsta Jezusovega v reki Jordan. Vprašani smo bili, kdo je krstil Kristusa itd. Sedaj pa vprašajo g. župnik: „V kakšni podobi se je pokazal sv. Duh pri Jezusovem krstu?“ „Povej, Mojcej Pintar.“ so rekli g. župnik. Pintar pravi: „Sv. Duh se je pri Jezusovem rojstvu pokazal v podobi... dalje pa ni znala. „No, v kakšni podobi, ti Tevžej Kauh?!“ A tudi Tevžej ni znal povedati. „No, v podobi, v podobi — zdaj pokaže naš Tinej roko kvišku. „No, Tinej, povej,“ so rekli g. župnik, „povej, v podobi, v podobi...“ Tinej vstane in reče na ves glas: „V podobi petelina!“

Vsi smo buknili v smeh. Oj, ti nesrečni petelin! Tineju je prišel pač ravno petelin na misel. Gospod prošt so hitro vstali in vzeli čepico ter odšli skozi vrata. Mi pa smo se smejali in držali za trebuhe. Smejali so se tudi g. župnik. Ko so šli za proštom, sem jim šel vrata odpirat. Slišal sem, kako so polglasno rekli: „Oj, berdija, glej capina! Jaz ti bom dav petelina! Joj, joj, v podobi petelina!“

ki dajejo agitatorje za strankino organizacijo. Koroški Slovenci v tem oziru naprej le šepamo. Poprej je bil strankini tajnik Mirovi urednik, ta je bil ves strankini urad. Zdaj ima stranka, hvala Bogu, posebno pisarno. Tako je mogoče, da je vedno nekdo v pisarni za stranke, ki prihajajo; tako je vedno nekdo tu, ki rešuje razna pisma. Ta človek ne more na agitacijo, ker pisarne ne more pustiti. Dobiti za stranko akademično izobraženega uradnika, jurista, organizatorja in govornika, ali je to mogoče? Kako naj stranka zasigura takemu človeku plačo in pokojnino? Na to zdaj ni misliti, četudi bi se nam posrečilo vplačevanje doneskov povoljno urediti.

2. Strankina sredstva: Pismo obžaluje, da stranka ne razpolaga z nobenimi sredstvi. Za vsako vojsko je treba denarja, vsako delo, ki se redno ponavlja, je treba plačati, ker od zraka nihče ne more živeti. Socijalna demokracija se je polastila raznih socijalnih uradov, n. pr. bolniških zavarovalnic, in tam nastavlja svoje strankine funkcionarje. Obenem pa pobira od svojih članov doneske, ki so zelo visoki. Delavec plačuje na teden 6000 K za stranko, to je pol milijona na leto: če hoče ali noče, odtegne se mu kar od plače in tovarna plačuje strankini blagajni. To je poť, po kateri moramo tudi mi. Kar je Slovenec, zavednih naših ljudi, naj se zapiše vse in vsakdo naj plačuje, ne na teden 6, dá pa na mesec pet tisoč kron, pa bomo vse napravili. Ta stvar je tako potrebna, da lahko rečemo: ali se bo stranka tako uredila, ali pa bo v teku časa nehala biti.

3. Pismo pravi, da nasprotniki ljudem nekaj nudijo, mi pa samo zahtevamo. Bogve česa nobena stranka ne more zdaj svojim ljudem dati. Njihove zadruge bistveno ne prodajajo cenejše, kakor solidni trgovec. Trgovci so po teh zadrugah že prisiljeni prodajati po približno tisti ceni, in to je v prid tudi ljudem, ki niso včlanjeni v te zadruge. Zadruge so sploh le tam potrebne, kjer hoče zasebnik imeti nek monopol: nima tekmeča in daje ljudem za blago kar hoče, ter cene tega, kar prodaja, stavi kakor potrebuje. Tam se mora zadruga ustanoviti, sicer pa je boljše, da imamo svojih samostojnih trgovcev, svojih seve, ne zagrizenih nasprotnikov. Zadruge so tudi potrebne proti kartelom; kadar se tovarne dogovarjajo med seboj o cenah usnja, sukna, platna, ter tako neha potrebna regulacija potom konkurence, če vrhutega država enostransko varuje tovarne s carino, tedaj ne preostaja drugega kot postaviti si s pomočjo zadruge svoje tovarne. Tako se je storilo v nemškem Št. Vidu. Take zadružne tovarne prisilijo tudi druga podjetja, ostati vendar le pri pravičnih cenah in to pride v prid vsem.

4. Pravno zastopstvo. „Pismo za vse“ veliko pričakuje od pravnega zastopstva, ki bi ga nudilo juridično izobraženo tajništvo. Za pravno pomoč ne zadostuje strankina pisarna. Pravni nasvet je le tedaj kaj vreden, če prihaja od praktično večšega strokovnjaka, drugo nasvetovanje je nevarno. Ako ima stranka potrebna sredstva, lahko stopi v stik s strokovnjakom, za denar se vse dobi; brez denarja se ne more zahtevati nasvetov, ki bi bili utemeljeni in preštudirani. Silno je obžalovati, da Slovenci nimamo v Celovcu zdaj nobenega svojega odvetnika. Lani je hotel pošteni nemški zastopnik braniti naše slovenske najemnike zoper Helldorfove uradnike, pa je moral zastopstvo odložiti; saj se poznamo v Celovcu predobro! Ko bi imeli dosti sredstev, bi v kočljivih slučajih seve lahko naročili žida iz Gradca ali Dunaja.

Zavedajmo se pa, da je najboljša pravna pomoč dobro urejevan list! Socijalistična stranka v svojih časnikih brani vsakega pristaša, razbojnika in poštenjake, vsakega sodnika, ki obsodi socijalista, bodo grdo napadali. Ravno tako mi ne smemo, to ni dopustno, in mi bi zapadli obsodbi. Ali vsak pravni slučaj ki ni več malenkost, in se tiče narodnih koristi, je treba obširno poročati v Celovec, da se tam porabi in brani v listu.

5. Gospodarska organizacija. Gospodarska vprašanja je naša stranka dolgo časa zelo zanemarjala, zdaj se obrača na to

več pozornosti. Velika sreča je, da so si naše posojilnice vseskozi pred vojno nakupile posestva, tako da so zdaj izborna fundirane. Sreča je, da smo si postavili v Sinči vasi zadružno poslopje. Prva naša gospodarska dolžnost je zdaj, da naši ljudje v posojilnice vlagajo, kar se doma nujno ne potrebuje. Tako bomo pomagali našincem in pridobili marsikaterega dvomljivca, če mu posodimo, kar potrebuje ceneje kakor drugi. Obžalovati je pa, da naši ljudje premalo vlagajo in denar hranijo doma. Zdaj se ni več bati, da bi država učinila novo oslarijo z zapiranjem vlog, z davkom na premoženje.

Pismo svetuje potem, naj se ustanovljajo podružnice Sinčaveške zadruge povsod po slovenskem delu dežele. Dobro, a nikakor ne na enkrat povsod. Popred se morajo Slovenci naučiti boljše se držati stranke. Slovenski zavod se ne more držati, ako se ga izogiba vsaki Nемеc, ako ne pride vanj noben socijalni demokrat seve, a tudi večina naših se ga ne drži. Koroški Slovenec se še premalo zaveda svojih narodnih dolžnosti. Osobje stane danes veliko denarja, težko je najti zanesljivih ljudi, prirediteljev prostorov stane veliko. Zato je treba v ti stvari skrajne previdnosti.

Južnotirolski Nemci in mi.

Italija je s kraljevskim odlokom z dne 1. okt. 1923 poitalijančila vse prve razrede na nemških šolah v južni Tirolski. Takoj so se oglasili avstr. Nemci. V tirolskem deželnem zboru so padale trpke pritožbe o narodnem zatiranju na šolskem in jezikovnem polju. Odločno je deželni odbor protestiral proti „nasilstvu“ na južnem Tirolskem. V državnem zboru na Dunaju je kršč. soc. poslanec Schumacher zatrjeval, — če jokajo nemške matere na južnem Tirolskem, ker je otrokom zabranjen pouk v materinem jeziku tako tudi drugi Nemci ne morejo molčati, pridružuje se torej protestu tirolskega deželnega odbora, ki obsoja nasilstva Italijanov nad nemško dečo in ob koncu svojega govora zakliče Italiji: „Najboljša državna meja je zadovoljno obmejno prebivalstvo“. Kar poskakovali bi mi koroški Slovenci od samega veselja, ko slišimo na merodajnem mestu tako lepe besede, če bi že ne poznali naše Nemce tako dobro. Tam, kjer so nanrež v manjšini, se pritožujejo, zdihujejo in vpijejo kako se jih zatira, kjer pa so v večini, kakor pri nas na Koroškem, pa so sami nahušji zatiralci vsega, kar ni nemško. 50 let že zahtevamo in prosimo za slovenske šole in ravno toliko let nam jih Nemci odklanjajo. 50 let, pa ne samo od 1. okt. 1923, jokajo naše slovenske mamice ker se ne podučujejo slovenski otroci v materinem jeziku, a vse zaman, vedno hujše pristiskajo na nas vse posvetne oblasti, katerim se je pridružila še cerkvena, ki je nastavila po slov. farah nemške duhovnike, tako da naši otročiči niti najlepših in najpotrebnejših molitvic ne smejo več moliti v svojem jeziku. Slovenske mamice so se jokale, ko so zagriženi renegati s silo jemali slovenskim otrokom slov. katekizme, jokale so, ko so klofotali nemčurski učitelji slovenske otroke, če so pozdravljali slovensko ali če so občevali med seboj slovensko. Jokal je ves slov. Korotan, ko je videl odhajati najboljše slov. duhovnike in učitelje. Vprašamo vas, ki se pritožujete danes proti „Vergewaltigung der Deutschen“ v južnem Tirolskem: Ali niste ravno vi krivi vseh krivic, katere se godijo nam koroškim Slovencem na šolskem in jezikovnem polju? Vedite, ako zahtevate pravico za vaše brate tam v južnem Tirolu, morate biti sami pravični. sicer bo vas ves svet imel za — hinavce!

List stane od 1. januarja do 31. marca za:

Avstrijo 8000 K
Jugoslavijo 25 D
Posamezna številka 800 K

Kjedom jemoj! V slovenskem Korotanu!

POLITIČNI PREGLED

Avstrija.

Vprašanje uradniških plač dela vladi velike preglavice. Na eni strani pritiska generalni komisar, na drugi pa uradniki. Za vsak izdatek je treba najti kritje, in zato pridejo zopet davkoplačevalci v poštev, ki morajo nositi že itak neznosno bremena. Žal se z davki obremenjuje samo masa prebivalstva, dočim plačujejo bogataši primeroma zelo nizke davke. Čeravno je vlada pristala že na 160,4 marcovih plač, uradniki vendar ne odnehajo.

Imeti hočejo 165,5 marcovih plač, ali ker vlada na tako veliko povišanje plač ni mogla pristati, so se pogajanja prekinila in poštni uslužbenci so napovedali stavko, — kljub temu, čeravno je zagrozil Seipel z demisijo — ki se je pričela v ponedeljek zjutraj. Kako dolgo bo trajala, je danes še negotovo. Država utrne vsled štrajka seveda ogromno škodo: samo pri pošti, telefonu in telegrafu dnevno 3 milijarde, Poleg tega bo zastala popolnoma trgovina. Vse to gre na račun nakupovalcev in davkoplačevalcev.

Okrožna volilna oblast v Burgenlandu je po volitvah razveljavila volilni predlog Landbunda, ker so bili na predlogu podpisani tudi nevolilci, torej premalo podpisov. Sedaj se je bavilo s pritožbo Landbunda ustavno rodišče in pritožbi ugodilo. Tako je dobil Landbund dva nova poslanca v parlament na račun krščanskih socijalcev in socijaldemokratov. Kršč. soc. so izgubili s tem Hrvata Demetra Rozeniča. Ustavno rodišče se bo bavilo tudi še s pritožbo štajerskega Bauernbunda in je pričakovati, da bode tudi tukaj zmagal na račun drugih strank.

Nemčija.

Nemški kancler dr. Marx (Marks) se je predstavil državnemu zboru in razvil svoj program. Noče nič drugega kakor 1. vzpostaviti državno avtoriteto in 2. izvleči iz blata finance in gospodarstvo. Gre se sedaj zato, kako svoj načrt izvede. Primere, kako so vzpostavljale druge države svojo avtoriteto, v zgodovini ima. Ni šel daleč. Za vzorec si je vzel cesarja Frana Jozefa in njegov paragraf 14., ki bo Nemce sicer hudo udaril, ali avtoriteta bo vzpostavljena. Tudi za gospodarsko stran je našel lek. Državni uradniki morajo delati na teden mesto 48 ur, kar je sicer proti ustavi. Osemurni delovni čas je sploh porušen. V Lužicah delajo delavci v rudnikih že po 10 ur na dan, tudi v Porurju so pristali na podaljšanja delovnega časa za eno uro na dan, da se olajša brezposelnost in omogoči redno obratovanje industrijskih podjetij. Uradniki bodo dobivali plače v zlatu, ki pa bodo 50% nižje nego pred vojno. — Nemško angleška pogajanja glede valutnega kredita potekajo prav ugodno. Po zanesljivih vesteh gre za kredit v znesku 100 milijonov zlatih mark za ureditev nemške valute. Amerika pa namerava posoditi 20 milijonov dolarjev za nakup živil in za olajšavo bede. — Pooblastilni zakon je nemški državni zbor sprejel in se nato odgodil. Vlado bo nadziral poseben kontrolni odbor, ki ima enake pravice kot državni zbor.

Mednarodno posojilo za Madžarsko.

Posebna komisija je določila za obnovo Madžarske posojilo v znesku 250 milijonov zlatih kron. Kot kritje za to posojilo bodo služili dohodki iz carine in monopolov. Madžarska bo morala dalje uravnovežiti svoj državni poračun do leta 1926. Finančno poslovanje Madžarske bo nadzoroval poseben generalni komisar, ki bo odgovoren Društvu narodov.

Habsburgovci so začeli zopet strašiti. Zita se prav resno pripravlja na povratek na Madžarsko, da zasede nje sin Oton madžarski prestol. Vživa isto vzgojo kot kak prestolonaslednik, pripravlja se za kraljevski poklic. Vsled krožečih vesti o povratku, so zastopniki male antante vložili v Budimpešti proti povratku protest.

Javorina Češkoslovaška. Dolgoleten spor vsled Javorine med Poljsko in Češkoslovaško

je končno rešen. Mednarodno razsodišče v Haagu je potrdilo razsodbo poslaniške konference leta 1920 in prisodilo Javorino Češko-slovaški. Samo na nekaterih točkah se morajo izvesti še male mejne poprave.

Miroljubna Italija. Ob jugoslov. meji se v zadnjem času opazuje močno gibanje italijanske vojske. Na slovensko mejo je došla pehota, topništvo in tanki. Premikanje čet se spravlja v zvezo z reškimi vprašanjem.

DOMAČE NOVICE

Enotna ureditev šolskih počitnic. Naučni minister je uredil šolske počitnice za vse šole enotno. Vse šole brez izjeme se končajo zadnjo soboto pred 10. julijem, začno pa prvi ponedeljek po 8. septembru.

Dobrla vas. (Sodnija v službi Heimatdiensta.) Kakor doznavamo, igra pri obravnavah mišljenje posameznika še vedno veliko vlogo. Ko sta imela 22. nov. poravnavo vsled razžaljenja časti Urank na Veselah in Vrapnik v Mlinčah, je sodnik dr. Perko (Koroško Korošcem!) najprej vprašal Vrapnika (pristen Nemeč!), kaj je Urank. Ko je enkrat vedel, da je Slovenec, je šele začel z zadevo. Vprašamo, ali veljajo pri obravnavah že zakoni ali še vedno narodno prepričanje.

Vesele. (Dobrota je sirota.) Kako pravilen je ta izrek, je izkusil zadnjič Urank. Javna tajnost je — o tem se je javno govorilo pred in po volitvah (mesečnik „Südmark“ je to jasno povedal. Op. ured.), da so bili agitatorji in zapupniki Einheitsliste podpirani z denarjem in blagom. V istem smislu se je pred volitvami izrazil tudi Urank pred nekaterimi osebami, ko ga je Keber na železniški postaji naprosil, da bi mu pomagal znositi veliko množino blaga in olja na voz, last Vrapnika v Mlinčah. Vsled tega je bil klican k sodišču v Dobro vas k poravnavi, kjer je mlinški Vrapnik dokazal, da je kupil blago pri Ohrfandnu v Celovcu (kaj takega dokazati ni nikaka umetnost. Op. ur.), in Urank je moral svoje besede javno preklicati. Za tako malenkost je bilo treba iti v Dobro vas in izgubiti cel dan. Kako grozno občutljivi so nekateri ljudje.

Bela. (Razno.) Hudo neurje je prišlo v sredo 28. nov. in v četrtek tudi čez naše gore. Vsled močnega juga se je sneg naglo topil, deževalo je neprenehoma in v kratkem času so potoki silno narastli. Škoda je velika. Več travnikov in njiv je deloma zasutih s kamenjem, deloma so hudourniki odnesli cele plasti zemlje. Potok izpod Obirja je posebno hudo divjal, cesta v Belo je od vode pokvarjena, v papirnici na Reberci je voda odnesla kose naprav. Itak slaba pota so vsled tega neurja v še slabšem stanju. Za snegom pa žalujejo naši furmani in lesni trgovci. — 28. novembra ob sedmih zjutraj smo tudi tukaj začutili precej močne sunke potresa. — Zapustila nas je Turkova Micka. Kmet Kunet iz Reberce je nam ni privoščil. Novoporočencema voščimo mnogo sreče!

Sveče v Rožu. (Razno.) Mežnar in pevovodja Jakob Beguš je obolel na slepiču. Prepeljali so ga v Celovec v bolnišnico, kjer je bil operiran. Dal Bog, da bi kmalu okreval. — Dne 3. decembra smo dobili dva nova zvana. Eden tehtal 600 kg, drugi pa 150 kg. Enega smo pa že spomladi obesili v stolp. Tako ima zdaj farna cerkev tri zvone. — Pri našem izobraževalnem društvu so igralci malo zadremali: upamo, da jih novi zvonovi zbudijo iz spanja. — V naši občini je pristopilo več posestnikov k električni zadrugi za Spodnji Rož. Napeljali bodo na svojih posestvih električno razsvetljavo. Električni tok je napeljan iz Področice.

Ledince. Iz našega kraja so se začeli močno izseljevati v Ameriko. Šla sta sedaj dva fanta in bi jih imelo iti še več. Pred enim mesecem je zapustil svojo domačo hišo Tevže Smole, pd. Gašparjev v Sp. Borovljah. Tevže je bil zmiraj našega mišljenja ter v obče priljubljen. Dne 12. t. m. se je pa poslovil od nas Joško Resman, pd. Tratnikov na Ledincih. Z Joškotom pa izgubi naše pevsko in izobra-

ževalno društvo najboljšo moč, ker bil je jako delaven kot tajnik. Koliko je on napravil kar zastoj pri delu našega odra, ker je bil mizar! On je bil izboren fant trdnega in neustrašivega značaja, ljubil je strastno svojo drago domačo zemljo in svoje tlačeno ljudstvo. Mnogo je tudi trpel za časa vojske, ker je bil vjet na Laškem. Prav posebno se je pa sedaj videlo, ko je odhajal, kako ga je vse rado imelo, kar mrgolelo je ljudi na naši postaji; lepo je donela naša mila slovenska pesem in vsakemu je igrala solza v očeh, ko mu je stiskal roko. Spremljalo ga je nekaj fantov celo v Beljak in še tam na beljaški postaji se je razlegala naša pesem. Še je pel naš Joško v oknu, ko se je že pomikal vlak, izginil je izpred oči, glas njegov se je še čul ko je pel „Oj hišica očetova, bog živi te“. Bodi srečen tam v tujini in drži se trdno svojega značaja, ohrani v srcu vse, kar te je učila svoja mamica, in srečno se daj Ti Bog vrniti po par letih v svojo lepo domovino.

Bistrica v Rožu. (Neurje.) Pred kavarno Ibovnik se je 29. novembra udrla cesta v dolžini kakih 10 metrov. Napravil se bo začasno most. — V drugi polovici novembra je padlo mnogo snega. Kmalu pa je nastopilo toplo južno vreme in je pričelo deževeti. Ker se je topil sneg v gorah in vsled pogostega dežja, je potok Bistrica močno narasel. Dne 2. decembra je deroča voda podprala v „Balosu“ delavsko hišo (prej električna centrala). Polovica hiše je šlo rakom zvižgat. Dvoje stanovanj je popolnoma uničenih, istotako vsa hišna oprava. Velika sreča, da v času nesreče nikdo ni bil v sobah.

Celovec—Beljak. (Donkozaki.) Pod vodstvom čudovito spretnega dirigenta Serge Jaroffa je nastopil v nedeljo 25. m. m. ob dvajsetih v Celovcu v „Musiksäle“ znani cerkveni zbor donkozakov, ki stoji pod varstvom nadkomisariata Zveze narodov za ruske begunce. Šteje 33 moških. Zbor je z rusko pesmijo prepotoval doslej že Poljsko, Češkoslovaško, Jugoslavijo, Bolgarijo, Grčijo in sedaj Avstrijo, odkoder odide v Švico. Ni čuda, da povsod najde tako izredno priznanje. Kajti natančnost in preciznost v ritmiškem in vokalnem prednašanju, njegova sila in tudi milina je nekaj, kar ne bo lahko našlo para na svetu. Človeku se zdi, da se je pred njim odprel nov svet. Ta moč v basih, da ti je, kakor bi čul butanje morskih valov ali opazoval drevesa lomeči vihar! Pa to skoraj že neslišno, že le nalahnemu dihanju in gibanju ustnic podobno petje pian in pianisimo! In to polagno naraščanje in padanje glasov in zraven pa te zvočni miloglasni jezik ruskih step, discipliniranost vodje in pevcev in ta njih prijetno medsebojna odnosnost in rekel bi, enosrčnost in končno ta tipični ruski mir in sigurnost v obvladanju naloge, same prednosti, ki so povzročile po vsaki pesmi viharne aplavz poslušalcev, ki so napolnili veliko dvorano. Časi se spreminjajo! Nemci ploskajo ruskemu-slovanskemu petju! Pa kako bi ne? Saj je ena sama velika umetnost! — Prednašali so petero cerkvenih in petero narodnih pesmi: Te Deum laudamus, Odpr mi duri, Psalm Davidov, vero, in rusko dušo najbolj izrazujoči: Gospod pomiluj! ter nato banduro, želje, pojdite oj bratje, valček, čast in slava junaku! Brez rabe instrumentov pa slišiš iz petja kakor glasove strun citer, gosli, glasovirja, orgelj, zvana. Isto je bilo v Beljaku en dan pozneje zvečer ob sedmih in devetih. Vstani kmalu velika urejena slovanska Rusija!

Važenberg. (Strah.) Tu okoli kroži govorica, da na deželni cesti med Trušnjami in Malim Št. Vidom straši neka velikanska bela ženska postava. Videlo jo je že več tovarniških delavcev, ki so ponoči šli na Mostič v tovarno. Tudi več drugih jo je videlo, ki so vsi prestrašeni dospeli na svoj cilj ali na svoj dom. Slednjič je 29. m. m. tukajšnjem gostilničarju, ko je ponoči jezdil od nekega posvetovanja domu, zastavila pot, da koni ni hotel več naprej, da je moral dotični nazaj in se po drugem potu vrniti domu. Ljudje so zelo zbegani, posebno ženske in otroci se ponoči skoraj ne upajo na prosto. Ali je to samo farbarija ali pa kdo burke uganja. Nekaj sličnega poročajo tudi nemški časniki iz Linca.

Skočidol—Podravlje. (Nabavna cena zvonov) znaša z bati, jarmi, jermeni, napisi, vrvmi, prometnim davkom, montiranjem in drugimi malenkostmi vred: za Podravlje 28, za Skočidol 143, skupno torej 171 milijonov kron. Zvonovi tehtajo 454 + 2324 = 2778 kg bron. Ena kila stane torej končno 61.550 K. Od teh 171 milijonov so darovali dobrotniki iz Amerike doslej: Messner, New York, 30 dol. (2 milj. kron), Woschitz, Milwaukee 225 dol. (15,7 milj. kron) in K. Pečar, West-Allis 350 dol. (24½ milj. kron). Za veliki zvon daruje K. Pečar do 1. julija 1924 še ostalo in sicer 650 dol. ali 45½ milj. kron. Končno bo iz Amerike po tem takem darov okroglo 88 milijonov kron, ako ostane valuta enaka. Ostanek 83 milijonov kron smo zbrali v fari, deloma v lesu, deloma v denarju. Lesa je bilo darovanega 29 m³, cerkvenega za zvone določenega (oziroma do dohoda vseh darov iz Amerike posojenega) pa od podravlske cerkve 35 m³, od skočidolske 26 m³, skupaj torej 90 m³. Posebej se ga je porabilo za deske in šintne 10 m³ v Skočidolu, 10 m³ pa v Podravljah za napravo nove cerkvene ure. Darov v denarju je bilo: po 10 milijonov trije (Kostrica, J. in M. Vospernik), od 1—2 milijona 10, 3 milijone 1 (Cetinjak), pol milijona ali nekaj več ali malo manj 14, drugih manjših darov (hiš) je bilo 170, skupaj v denarju 70 milijonov. Da se je vse to zbralo, so veliko pripomogli člani odbora, ki so pridno prihajali k posvetovanjem in pomagali zbirati milodare. Največ pa sta se trudila cerkvena ključarja, posebno še g. H. Schiller, ki je najbolj sodeloval pri nabiranju doneskov, pri sekanju, merjenju, obsekovanju in spravljanju lesa, pri napravi dil in šintnov in drugih potrebnih delih. Bog „lonaj“ vsem in patroni zvonov!

DRUŠTVENI VESTNIK

Gradec. Naše društvo „Čitalnica“ je imelo 2. t. m. svoj občni zbor. Predsednikom je bil izvoljen g. Vladko Kukman iz stare domače rodbine, ki se je že mnogo trudila za povzdigo nacionalne zavesti med graškimi Slovenci. Zvest tradiciji svojih prednikov, bo gotovo tudi novoizvoljeni predsednik nasledoval smotreno iste cilje.

Slov. Plajberk. V nedeljo dne 2. dec. je priredilo naše novo ustanovljeno izobraževalno društvo „Vrtača“ svoji mesečni sestanek pri Breznikarju. Govor domačega g. provizorja je ljudstvo z veliko pazljivostjo poslušalo. Tudi udeležba je bila nadvse pričakovanje velika. Ker je bil ob enem tudi „Miklavžev večer“, se je nabralo tudi precej otrok. O mraku pa je nastopil Miklavž, ki je napravil za odrastle primeren nagovor, otroke pa je obdaroval z raznimi slaščicami in drugo drobnarijo. Da je Miklavžev večer tako uspel in navzoče kar očaral, je bila pač zasluga dveh žensk, ki sta v odboru; posebno podpredsednica se ni strašila dela, potov, zamude časa in tudi v gmotnem oziru največ prispevala. Sedanji odbor nam jamči, da bo društvo dobro napredovalo. Kakor pa ima vsaka dobra stvar svoje nasprotnike, tako teh tudi pri nas ne manjka, ki z najbolj bedastimi govori ljudstvo strašijo in odvrčajo. Članov imamo kljub vsemu nasprotovanju čez 60, kar je za naš kraj veliko.

GOSPODARSKI VESTNIK

Tedenski živinski sejem v Zagrebu. Cene za kg. žive vage v Din so notirale: nogata živina: voli 11,50—14, krave 10,50—11,50, teleta 21,25—23,75, svinje 24—24,50. Krma za mtc.: seno 87,50—105, otava 115—125, detelja 137,50—150, slama 100. Drva cepljena 350—450.

—g Tržne cene v Celju. Govedina: v mesnicah I. 25, II. 22, ma stojnicah I. 22,50, II. 17,50. Telecina I. 35, II. 30. Svinjina I. 35, II. 30. Slanina I. 43, II. 40, mast domača 44, ameriška 39, šunka 55. Divji zajec 60, srna 25. Mleko 3,75, eno jajce 2,50. Kristalni sladkor 20, v kockah 22, riž 8,50—11, mamižno olje 32, bučno 40. Mlevski izdelki: moka „00“ 6, „0“ 6, „2“ 5,70, „4“ 5,30. Cene so večinoma stalne tudi pri drugih potrebščinah.

Dunajski trg. Živina. Voli 11.250—16.500, bik 12.000—16.500, krave 11.000—14.500, teleta

17.500—22.000, ovce 6500—9000, svinje mesne 24—27.000, pitane 26—29.000, konji 3500—10.500 K za kg. žive teže. Meso: goveje 11—29.000, telečje 20—46.000, zrezek 46—62.000, svinjsko 26—48.000, ovčje 12—28.000, kozje 10—16.000, prekajeno 30—48.000, slanina 30—36.000 K za kg. Jajce komad 1900—2000 K. Sirovo maslo 40—64.000, čajno 70—74.000, skuta 18—24.000 K za kg. Sadje: jabolka 3500—8000 hruške 5—12.000, orehi 12—14.000 K za kg. Zelenjava: krompir 1100—1650, fižol 9—20.000, kislo zelje 2800—3200, čebula 1200—2000 K za kg. Krma: sladko seno 140—180.000, kislo 100—145.000, detelja 140—220.000, slama zmešana 95.000, povezana 110—125.000 K za 100 kg.

Dunajska blagovna borza. Žito: pšenica 3225—3300, rž 2650—2750, ječmen 2500—2750, koruza 2600—2675, oves 2025—2125, ajda 2500—2600, kaša 2300—2600, fižol 4900—5000, grah 5—6000, leča 4700—4900, ješpren 3600—4900 K za kg. Moka: zdrob 6250—6350, koruzni zdrob 3800—3900, pšenična moka „0“ 5750—4850, za kuhlo 5050—5150, krušna 4200—4300, ržena 4200—4300 K; otrobi pšenični 1125—1175, rženi 1050 K za kg.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. Nemške denarne tiskarne so prenehale z obratovanjem. — Znamke se v Nemčiji glase že na rentne marke. — V Šitomiru je zletelo municijsko skladišče rudeče armade v zrak in zapalilo judovski del mesta: 20 oseb je mrtvih in več poškodovanih. — Vlada misli izplačati doklade za hrabrostne medajle; zato je določila v proračunu 500 milijonov kron. — V Berlinu je bil napaden francoski vojni poslanik. — V Ameriki se bodo znižali davki za 323 milijonov dolarjev. Nam kaj sličnega ni treba pričakovati. — V Elberfeldu je velika četa brezposelnih začela pleniti trgovine z jestvinami. Policija je ostro nastopila in streljala. Na strani policije so 4 ranjeni, od množice pa je bilo veliko ubitih. — V Prevaljah so odnesli tatovi iz farne cerkve srebrno pozlačeno monštranco in kelih v vrednosti 20.000 dinarjev. — Neki Wagner je ogoljufal Narodno banko za milijardo kron: 755 milijonov so našli nazaj. O goljufu ni duha ne sluha. — Država prevzame s 1. januarjem 1924 južno železnico, prej pa se mora izvršiti znižanje osovja. — V Nemčiji je vsak peti delavec brez dela. — Separatistično gibanje v zasedenem ozemlju je zahtevalo do 30. septembra 364 mrtvih in 1203 ranjenih.

Nemški kronprinc bi rad v Meran. Nemški kronprinc je poslal italijanski vladi prošnjo za dovoljenje za bivanje v Meranu, kjer živi tudi njegov brat Adalbert. V Meranu namerala ostati več mesecev. Ni pa gotovo, ali bo italijanska vlada ustregla njegovi prošnji.

Bodoča vojna v zraku. Francija ima danes najmočnejše zračno brodogradnjo na svetu. Rim je videl na dan proslave obletnice fašistske zmage 300 zrakoplovov nad svojim zidovjem. Tudi vedno bolj se razvijajoča Rusija se pripravlja na bodoče čase: naročila je na Nizozemskem 500 vojnih zrakoplovov in 500 trgovskih, poleg tega nastaja v Ukrajini celo mesto, kjer se izdeluje zračno brodogradnjo. Po poročilih jugoslovanskih listov dobi Jugoslavija od Francije več sto milijonov frankov v svrhu oborožitve jugoslovanske armade. Ta denar se bo porabil predvsem za izpolnitev mornarice in zračnega brodogradnjo.

Poroke, rojstva in smrtni slučajji v Avstriji. Ponok je bilo od leta 1911 do 1913 povprečno 47.887 na leto, leta 1916 je padlo število za polovico na 27.878, leta 1918 zraslo zopet na 40.892, po vojni leta 1919 na 78.822, leta 1920 na 82.596 in l. 1921 padlo na 78.120. Precej enako so se gibale številke porodov od l. 1914 do 1921: 157.158, 122.970, 97.155, 90.232, 90.948, 114.299, 141.760, 146.231. Kljub zvišanju se število iz leta 1914 še ni doseglo. Popolnoma drugače je s smrtnimi slučajji brez v vojni padlih od 1914 do 1921: 118.178, 137.370, 133.343, 144.367, 164.736, 125.449, 116.693, 104.599.

Vodna katastrofa v Italiji. Pred dvema letoma so na glenski planoti v bergamaških Alpah zgradili umetno jezero, iz katerega naj bi dobivala vodo elektrarna občine Vilmore. Jezero je bilo 2 km široko in 4 km dolgo in je bilo določeno, da sprejme vase 6—10 milijonov kubičnih metrov vode. Vilmorske električne naprave so veliale kot najmodernejše in

največje v Evropi in so stale 40 milijonov lir. Pri prošlih nalivih je pa silno vodovje, ki se je s planin stekalo v umetno jezero, predrlo nasipe in udarilo na niže ležeče kraje in vasi s tako orjaško silo, da je razdrlo in odneslo vse, kar je doseglo: hiše, tovarne, elektrarne, ceste itd. Kraji Derzo, Vilminore, St. Andrae i. dr. so deloma izginili s površja zemlje. V vodi je našlo smrt do 600 oseb. Ljudstvo je strahovito razburjeno in zahteva, da se inženirji, ki so zgradili umetno jezero na Glenu, pokličejo pred sodišče in najstrožje kaznujejo. Škoda se sedaj še sploh ne da ceniti. Poročila v veliki škodi, ki so jo napravile narasle vode, prihajajo tudi iz Slovenije in Hrvatske. V nekaterih krajih je bil prekinjen železniški promet. Vlada bo oškodovanim priskočila takoj na pomoč z denarno podporo.

Uspeh oglasov ali kolikrat je treba oglaševati. Odlični francoski publicist Gaston Vasi piše o oglasih takole: „Da ima oglas uspeh, ga moraš objaviti vsaj desetkrat na istem mestu. Takoj bom pojasnil, zakaj. Prvič čitatelj oglasa prezre. Drugič ga že vidi, toda ga ne prečita, tretjič ga prečita, toda površno; četrtič ga prečita pazljivo in pogleda koliko stane predmet, katerega inserat priporoča. Petič si za beleži ceno. Šestič govori o ceni s svojo ženo, sedmič premisli ali naj kupi, ali ne, osmič kupi, devetič priporoči predmet svojim prijateljem in desetič ga prijatelji priporoče svojim ženam. Tako, vidite, ima desetkratni inserat velik uspeh in pomaga nabrati bogato premoženje.“

6½ vagonov nemških bankovcev. Pred dvema leti je prodal budimpeštanski trgovec v Berlin blaga za 2000 mark. Ker firma blago ni takoj plačala, jo je sodišče obsodilo v plačilo 2000 zlatih mark ali 2 trilijona v papirju. Firma je res spravila ta denar skupaj in trgovec je prišel v Berlin, da bi ga prevzel. Nihče v Berlinu ga ni hotel zamenjati za tuj denar, da mu ni preostalo drugega, kakor naložiti papir na 6½ vagonov in ga prepejati v Budimpešto. Na mejah so vagoni zadrževali tedne, ker so sumili, da je to protiprdni denar. Končno so došli vagoni na cilj, kjer je moral plačati za transport ogromno svoto in poleg tega se še denarja ne more iznebiti.

Konec postrežniškega osovja? Veliki iznajditelj Tomo Edison je pri otvoritvi razstave električnih izdelkov v Ameriki napovedal nove iznajdbe, s katerimi bo mogoče tekom prihodnjih 10 let priti do štiriurnega dnevnika. Na oni razstavi je več nego sto novih iznajdeb, med katerimi je za matere vzbudil posebno pozornost aparat, ki segreje mleko za dojenčka v 40 sekundah. Ko se otrok vzbudi in zajoka, pritisne mati na električni gumb in mleko se segreje ter se otroka hitro umiri. Električne kuhinje se stalno izpolnjujejo. Edison pravi, da bo hišna gospodinja v bodoče sedela pri mizi in tipala po električnih gumbih, pa bo mogoče postaviti na mizo raznovrstne stvari brez služabništva. Edisonove iznajdbe so po ameriških poročilih take, da bi lahko pomenile skorajšnji konec postrežniškega osovja.

NAŠE KNJIGE

Razsul (Shroucení), igra v petih dejanjih, vzeta iz življenja češkoslovaške manjšine iz za svetovne vojne, spisal Frančišek Hluchý, se je letos tukaj prvič uprizorila. Pisatelj, vrnivši se iz vojne, je hotel postaviti nekak večni spomenik na trpljenje češke manjšine med vojno in spisal imenovano petdejanjo. Pred našimi očmi se odigrava življenje dveh čeških rodbin (renegatske in zavedne) in trpljenje dunajskega prebivalstva med vojno: vidimo vse posebnosti vojne kakor beračenje vojne vdove z malimi otročiči in gonja za živili po deželi (hamstranje). V petem dejanju nastopi razsul: fronta je zlomljena, vojska beži domov, monarhija se ruši in na njenih razvalinah nastajajo nove narodnostne države, predvsem Češkoslovaška. Vse kar je zavednega hiti v Češkoslovaško in se stavi državi na razpolago, vse hoče pomagati pri gradnji nove države, samo renegati ne. Scenerija je dosti preprosta, da bi se malo predelana igra dala tudi na naših koroških odrih uprizarjati.

France Weber: Problemi sodobne filozofije. Splošna knjižnica št. 9. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani. 341 strani, broš. 24 Din., vez. 30 Din. V zaključku pričujočega spisa pravi avtor, da zavzema prav sodobno omikanstvo napram filozofiji ponavadi trojno stalošče: Ali odreka, skličujoč se na višino in rezultate vseh ostalih ved, sploh vsak kulturni pomen ter jo izkuša vsopredno s tem kratkomalo črtati iz liste kulturnih činiteljev. Ali sicer priznava nje kulturni pomen, toda smatra, da tega pomena ne smemo iskati v nikakem njenem stiku z znanostjo, ker filozofija ni znanost, temveč jo moramo v tem pogledu motriti samo po analogiji ostalih in tudi izven znanosti stoječih kulturnih činiteljev, n. pr. po analogiji religije in umetnosti. Ali pa končno sicer prišteva filozofijo k sestavi vseh znanosti, toda samo začasno, ker po njegovem mnenju živi filozofija samo od začasne efektivne nedovršenosti ostalih ved in bi torej morala sama po sebi prenehati v trenutku, kakor hitro bi ostale vede dospele na izvestno višino svojega razvoja. Vsporedno s tem pa je glavni namen celega pričujočega spisa vprav ta, podrobno in na splošno pokazati in izkazati striktno napačnost vseh teh modernih stališč napram filozofiji in njenemu razmerju do ostalega znanstvenega in neznanstvenega kulturnega udejstvovanja človeka. Avtor pokaže v obliki obrisa posameznih filozofskih vprašanj kakor tudi s pomočjo načelnega pogleda na celo filozofijo in nje razmerje do ostalih ved, da gre filozofiji v sestavi človeških znanosti povsem avtonomno mesto, ki je že načelno nezavisno d vsakega razvoja kakoršnihkoli ostalih ved. Zato moramo knjigo pač vsakemu toplo priporočati, ki se je doslej morda tudi oklepal enega ali drugega izmed omenjenih modernih stališč in ki hoče obenem razvideti oni pomen, ki gre filozofiji vprav v naših dneh kot pravi in samostojni vedi poleg drugih ved.

ZDRAVSTVO

Sol, ki vsebuje jod, proti golši (krofu). Avstriji je število golšavih ljudi vedno večji. Golša človeškemu zdravju lahko zelo škoduje: otežkoča dihanje in krvni obtok, povzroča gluhonost in ustvarja bebce. Zato je pričelo ministrstvo za ljudsko zdravje proti temu zlu boj. Pri tem se opira na dr. Wagner-Jaureggovo metodo, ki se je že v Švici preizkusila z dobrimi uspehi. Najboljše sredstvo proti golši je jod. Vendar je jod lahko zdravju škodljiv, ako se ga vzame v preveliki množini. Da se to ne pripeti, poleg tega pa pride v prid vsem golšavim in negolšavim, je ministrstvo odredilo, da se bode zanaprej prodajala povsod sol, ki vsebuje na en kilogram 5 gramov joda. Ta količina ne bo škodovala negolšavim in tudi ne golšavim, pač pa bo zdrave varovala pred golšo, ki kvari lepo zunanost. Sol s tem svoj okus ne bo izgubila. Od navadne soli se bo na zunaj spoznala po rdeči črti na vreči. Za kraje, kjer nastopa golša, to sol toplo priporočamo, a tudi v drugih krajih naj bi se je pridno posluževali (ima isto ceno), da se obvarujejo jo otroci pred to grdo boleznijo.

Za tiskovni sklad so darovali:

Neimenovan iz Straje vasi 15.000; neimenovana 2000; neimenovan iz Zrelca 14.000; neimenovan iz Rožeka 20.000; neimenovan iz Medgorij 10.000; Ivan Nagel, Št. Ilj 50.000; Šmartno: Vidman Marija 2000, Buchacher Ana 2000, Hebajn Marija 4000; Velinja vas: Kropfič Val. 2000, Krušič Fran 2000; Jerolič Gregor, Bilčovs 50.000; neimenovan iz Štebna 5200; Sveče: Partl Genovefa 2000, Kropivnik Katarina 5000; Kuchling Marija, Drabunazhe 2000; Wutti Alojz ma Ločilu 12.000, Marko Marko, Horce 2000; Ogriz Tomaž, Slov. Plajberk 3500; Juch Poloma, Vetrinj 2000; Plaš Miha na Gori 7000; Jan Šmedic, Št. Ilj 50.000; Gmundner Jožef, Borovlje 2000 K, Slovensko kat. izobraž-društvo na Prevaljah 50; vesela družba pri Kralju na Holmcu 30; Stomnik Cvetko, Prevalje 10; Kavčič Anton, pismonoša 5; društvo „Orel“ ma Prevaljah od dobička 1, akademije 50; Ogriš Tomaz, Žerjav, zbral ob priliki spominske slavnosti na plebiscit v Črni dne 10. okt. 542,50 dinarjev. Darovalca srčna hvala.